

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สิ่งมีชีวิตในโลกนี้เกิดมาปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ทั้งนั้น เวลาสัตว์มันมีความสุขของมันนะ มันมีความสุขความร่มเย็นของมัน เห็นไหม มนุษย์เกิดมา มนุษย์ต้องดำรงชีวิตเหมือนกัน การดำรงชีวิตนี้มันเป็นหน้าที่การงาน มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง เพราะต้องการคืนรนเพื่อดำรงชีวิตนี้ การดำรงชีวิตนี้ถ้ามีความสุข เรายังมีความสุขของเรา เราจะพอมีลมหายใจของเรา การหายใจเราจะคล่องตัวมาก แต่ถ้ามีความทุกข์ความกังวลขึ้นมา ชีวิตนี้ไม่มีสิ่งใดเป็นที่น่ารื่นรมย์เลย

ความน่ารื่นรมย์ เห็นไหม สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ผลของวิญญู การเกิดและการตายมันมีเวรมีกรรมของคนแต่ละบุคคลมาไม่เหมือนกัน เวลาเรามีเวรมีกรรมนะ คุณสัตว์ สัตว์บางตัวเกิดมาถ้าจิตใจที่เขาดี จิตใจที่เขามีความเมตตาของเขา ในหมู่สัตว์ของเขา เขาจะรู้กันนะ ในมนุษย์ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจคนที่ดีมันคิดแต่เรื่องดีๆ แต่จิตใจคนที่เห็นแก่ตัว จิตใจคนที่เอารัดเอาเปรียบ เห็นไหม เหมือนสัตว์ สัตว์ตัวที่มันเกรง ไปอยู่ที่ไหนวงสัตว์นั้นก็แตกเหมือนกัน

มนุษย์ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีมนุษย์เป็นอย่างนั้น มนุษย์มีสติมีปัญหา มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ถ้ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มนุษย์มีศาสนาเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นที่พึ่งอาศัยนะ มันยังไม่เป็นความจริงของเรา ศาสนาเป็นที่พึ่งอาศัย เพราะเวลาจิตใจมันเร่ร้อน จิตใจมันว้าว จิตใจมันไม่มีที่อาศัย มันเร่ร้อนของมัน เวลาเราเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในรัตนตรัยของเรา ในรัตนตรัยนะ แก้วสารพัดนึก สารพัดนึกขนาดไหน

หลวงตาท่านบอกว่าศาสนานี้เปรียบเหมือนห้างสรรพสินค้า ใครเข้าห้างสรรพสินค้าจะไปเดินเล่นก็ได้ ใครเข้าไปเพื่อจับจ่ายใช้สอยก็ได้ ใครไปเปิดร้านค้าในห้างสรรพสินค้านี้ เขามีแผงค้าของเขา เขาหาผลประโยชน์ในห้างสรรพสินค้านี้ได้ นี่ก็เหมือนกัน ในพุทธศาสนา ศาสนาเป็นที่พึ่งๆ เรามีสิ่งใดเป็นที่พึ่งละ ถ้าเรามีสิ่งใดเป็นที่พึ่ง เห็นไหม นี่เราศึกษาของเรา เรา

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อสิ่งใด? เพื่อตัดแปลงความรู้สึกนึกคิดของเรา
เรา

ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาเกิดจากใจ ใจเป็นพลังงานเฉยๆ ความรู้สึกนึกคิดมีค่ามาก มีค่าที่
ไหน? มีค่าถ้าคนคิดดี คนหวังดี คนจะทำชีวิตนี้ ดำเนินชีวิตนี้ให้เป็นที่ดีงาม คนที่คิดนะ คิดแต่
สิ่งที่ไม่ดี คิดสิ่งไม่ดีมันก็ทำลายชีวิตของเราเองนะ ทำลายชีวิตของเรา เพราะการกระทำนั้นมัน
เป็นเวรเป็นกรรมทั้งนั้น ใครสร้างบุญกุศลสิ่งนั้นเป็นผลดีกับเรา ใครสร้างบาปอกุศล สิ่งนั้นก็ตก
ผลกับใจ เวลากิเลสมันยุแห่ในใจ มันยุแห่ มันเร่าร้อนในหัวใจ ก็ทำสิ่งที่สมความปรารถนา
เพราะเราไม่มีสติยับยั้ง ไม่มีสติปัญญาของเราว่าความคิดนี้มันเป็นความถูกหรือความผิด ถ้า
ความคิดเป็นความที่ผิด เรายับยั้งของเรา นี่ศาสนาสอนตรงนี้ แก้วสารพัดนึก สารพัดนึกตรงนี้ใจ

ถ้าคนเรามีความรู้สึกนึกคิดที่ดี ถ้ามันนึกคิดที่ดีแล้วทำไมต้องศึกษาศาสนาด้วยละ
การศึกษาศาสนา ความนึกคิดที่ดี เห็นใหม่ สิ่งนี้เป็นธรรมๆ กิเลสกับธรรม กิเลสกับธรรมอยู่ใน
หัวใจเราตลอดไป ถ้าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ สิ่งนี้เป็นธรรมมันเกิดมาชั่วคราว พอความคิดเกิดมาแล้วมัน
ก็ดับไป แล้วความคิดที่ต่อเนื่องขึ้นไปมันจะดีตลอดไปเลยใหม่ละ

ถ้ามันไม่ดับตลอดไป เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนว่า ถึงจะดีและชั่วก็
แล้วแต่ มันเป็นความรู้สึกนึกคิด ถ้าเราเอาความรู้สึกนึกคิดมากำหนดพุทฺโธเพื่อให้จิตมันสงบเข้า
มา ถ้าจิตสงบเข้ามา เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันชำระล้างสิ่งนี้
ขึ้นมา

“เราเป็นคนดีแล้วทำไมต้องไปวัด เราเป็นคนดีแล้วทำไมต้องภาวนา เราเป็นคนดีแล้ว”
เพราะความดี เห็นใหม่ คนเกิดดีและคนเกิดชั่ว ความชั่วความดีทำให้คนเกิดแตกต่างกัน เราก็เกิด
มาในวัฏฏะนี้ ในเมื่อเป็นคนดีแล้ว ความดี เห็นใหม่ คุณดี ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราจะมีปัญหาสอดคล้องได้อย่างไรว่าเป็นคนดีแล้วมันก็จบใจ
เป็นคนดี เป็นสิ่งที่ดีแล้วทำไมต้องทำต่อไป

สิ่งที่ดีมันเป็นอนิจจัง มันอยู่กับเราชั่วคราว เห็นใหม่ สิ่งดีและชั่ว อารมณ์ความรู้สึกของเรา
มันเป็นของแปรปรวนตลอดเวลา ของที่แปรปรวนตลอดเวลา สิ่งที่แปรปรวนมันยังไว้ใจไม่ได้ สิ่ง
ที่แปรปรวนไว้ใจไม่ได้ สิ่งที่ดีดีต่อเนื่องไป คิดดีต่อเนื่องไป คนทำคุณงามความดีมันก็เกิดใน
วัฏฏะ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดมาเป็นคนที่มิอำนาจวาสนา การเกิดมา นี่สิ่งต่างๆ

ก็เกิดมา การเกิดนี่เกิดสิ่งที่ดีๆ ทั้งนั้นแหละ แต่สิ่งที่ดีๆ มันก็เวียนตายเวียนเกิด มันไม่มีวันจบใจ ถ้ามันไม่จบทำอะไร ทำอย่างไรจะให้มันคงที่ของเราละ คงที่ของเรา เราถึงต้องมีสติปัญญาของเรา

คนเราเกิดมาในโลกนี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดานะ เวลาเผยแผ่ศาสนาไปที่ไหน คนที่เห็นดีเห็นงามด้วยเขาก็สาธุ เขาก็มีความชื่นใจของเขา คนที่เขาขัดแย้งกับผลประโยชน์ของเขา คุณลัทธิศาสนาต่างๆ ที่เขามีอยู่แล้ว เขาจ้างคนมาทำลายๆ ทั้งนั้นแหละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา ทำคุณงามความดีในโลกนี้มันยังมีแรงเสียดสีแล้วเราเป็นใคร เรานี่เป็นใคร เราเป็นใคร เห็นไหม เราอยู่กับโลกนี้มันมีแรงเสียดสีทั้งนั้นแหละ แต่มีแรงเสียดสีเราจะมีสติปัญญาฟันฝ่าอุปสรรคนี่ไปได้ไหม

ทำดีขนาดไหนก็มีคนไม่เห็นด้วยทั้งนั้นแหละ ทำดีขนาดไหนก็มีคนโต้แย้งทั้งนั้นแหละ นี่ความดีของโลก เห็นไหม นั่นแหละความดีของโลก ฉะนั้น ถ้าเราจะทำคุณงามความดีของเราละ เราทำคุณงามความดีของเรา สิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เห็นไหม เราเกิดมากับโลก เราปฏิเสธโลกไม่ได้หรอก แต่ถ้ามีศาสนาเป็นที่พึ่ง มันมีที่พึ่ง คนเราทุกข์ร้อนมามีที่พึ่งอาศัยมันทำให้ร่มเย็นได้

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ชีวิตเป็นตัวอย่างนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เป็นตัวอย่าง อยู่กับโลกเป็นอย่างนี้ เพราะว่าความรู้สึกนึกคิดของคนมันแตกต่างหลากหลายมาก ที่นี้สังคมมันมีแรงเสียดสี ถ้ามีแรงเสียดสี ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม สิ่งนี้มีคุณค่า มีคุณค่าเพราะอะไร มีคุณค่าเพราะจิตมันไม่เร่าร้อนจนเกินไป “ทำไมเราทำดีขนาดนี้ ทำไมโดนแรงเสียดสีอย่างนั้น”

แรงเสียดสีเพราะคนโง่โง่ คนโง่มากกว่าคนฉลาดมากในโลกนี้ ถ้าคนโง่มากเขาก็เห็นแก่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า เขาเห็นผลประโยชน์สั้นๆ นี่แหละ เขาเห็นประโยชน์ต่อหน้าว่าเป็นความดีๆ แต่ถ้าสิ่งที่เห็นประโยชน์ที่ระยะยาวละ ระยะยาวก็เป็นของเขา แล้วของเราตั้งแต่เกิดมา ตั้งแต่เกิดจนตายอายุสักร้อยปี ชีวิตทั้งร้อยปีนี่ชีวิตเรามันจะราบรื่นตลอดไปไหม มันก็มีลุ่มๆ ดอนๆ เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรื่องธรรมดาแล้วเราจะเอาอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ เราจะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง? เราเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระนะ “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอโดนโลกธรรมเสียดสีรุนแรง เธออย่าเสียใจไปเลย ให้มองเราเป็นตัวอย่าง ให้มองเราเป็นตัวอย่าง”

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังโดนแรงเสียดสีขนาดนั้น แต่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคียดรื้อนไปกับใครทั้งสิ้น มีแต่ความเมตตา มีแต่อยากให้เราเปลี่ยนแปลงความคิดของเขา ให้เขาเป็นคนดีขึ้นมา แต่ความดี ในเมื่อยังไม่เกิดกับเขา ถ้าเขาทำไปแล้ว ถ้าเขาได้นึกคิดขึ้นมา เขาได้ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาเขาจะเสียใจภายหลังๆ

เวลากิเลสมีอำนาจมันมีอำนาจอย่างนี้ เวลาเรามีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา เราจะทำสิ่งใดเราก็ทำตามต้นหาความทะยานอยาก ก็ถูกต้องดั่งงามไปหมด เพราะผลประโยชน์เฉพาะหน้า ผลประโยชน์ของเรา ผลประโยชน์ใช้ใหม่เราจะทำให้ได้ๆ แต่ทำไปแล้วมันเสียใจภายหลังๆ สิ่งนั้นไม่คิดเลย เห็นไหม ถ้ามันยังรู้ทันมันก็ยังมีโอกาสแก้ไข แต่ถ้าไม่มีโอกาสแก้ไข ถ้าทำไปแล้วล่ะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญา สิ่งใดถ้าทำแล้วสิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ เราไม่ควรทำเลย เราจะทำสิ่งที่ดีๆ

ทำสิ่งที่ดีๆ เขาก็บอกเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ เห็นไหม คนโง่ นี้เวลาตอนเช้าคนออกกำลังกายขึ้นมา เขาออกกำลังกายของเขา เขาดูแลร่างกายของเขา ร่างกายของเขาแข็งแรงของเขา เขาไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

นี่ก็เหมือนกัน นี่ถ้าทำสิ่งที่ดีๆ เราบริหารจิตใจของเขา ถ้าจิตใจของเรามันไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มันไม่เสียใจภายหลัง มันไม่มีสิ่งใดที่เข้าไปบีบคั้นใจเราเลย เขาบอกเป็นคนโง่...อ้าว! ถ้าเป็นคนโง่อย่างนี้ก็ให้มันโง่ไป โง่เพื่อให้จิตใจเราเข้มแข็ง จิตใจเราแข็งแรงมันจะโง่มาจากไหน แต่เวลาคนเขาออกกำลังกายกันนะ ไอ้คนที่มันไม่ออกกำลังกาย มันบอกไอ้คนที่ออกกำลังกายเหมือนคนบ้า คูสิมันไปวิ่งอยู่นั่นนะเพื่ออะไรของเขา เขาออกกำลังกายให้ร่างกายแข็งแรงของเขา แต่คนที่ขี้เกียจ คนที่ไม่ออกกำลังกาย เจ็บไข้ได้ป่วยนอนอยู่บ้าน อยู่ในบ้านไปแต่หาหมอ ไปแต่ให้คนรักษาเขา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าโลกเขามองว่าเราโง่ เราโง่เพราะเราทำคุณงามความดี เราบริหารใจของเรา เราดูแลใจของเรา มันคิดสิ่งใดเราก็หักห้ามของเราไว้ด้วยสติปัญญาของเรา เห็นไหม หักห้ามมันไว้ ถ้ามีสติ ความคิดที่มันรุนแรงในหัวใจมันหยุดได้หมดเลยล่ะ แต่ถ้าสติเรา พอเราเพลินไปกับความรู้สึกนึกคิด เวลาความคิดสิ่งที่เกิดขึ้นมา ความคิดที่มันเกิดกระตุ้นขึ้นมา แล้วเราก็พอใจกับความคิดนี้ไป นี่มันขาดสติ

สติที่สูงขึ้น เห็นไหม แต่ถ้าไม่มีสติเรารู้อารมณ์เราได้อย่างไร มันก็รู้โดยธรรมชาติของมันนั่นแหละ แต่เพราะสติอ่อนมันก็ไปกับมันนั่นแหละ แต่ถ้าสติมันเข้มแข็งขึ้นมา มันก็เป็นเรื่องธรรมดาของโลก ในเมื่อคนชั่วมันก็ทำชั่วเป็นธรรมดา ธรรมดาแต่เราก็ยึดอึดขัดข้องนะ เพราะ

อะไร เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนทำชั่วทำไม ความชั่วไม่ให้ผลมันสักที เราเป็นคนทำความดีๆ ทำไมเราทุกข์ร้อนขนาดนี้ ทุกข์ร้อนเพราะอะไร ทุกข์ร้อนเพราะมันเห็นดี เห็นชั่ว ใจ เห็นถูก เห็นผิดใจ

คนเห็นถูก เห็นผิดมันจะยึดอึดนะ นี่นักปราชญ์ๆ คนที่มีปัญญา เห็นถูก เห็นผิด ทำไมเขาทำอย่างนั้น ทำไมเขาทำอย่างนั้น เราเห็นถูก เห็นผิด แต่เขาไม่เห็น หรือเขาเห็น แต่เขาแกล้งทำ เขาหวังผลประโยชน์ เพราะเขาไม่เชื่อในสังขธรรม ถ้าไม่เชื่อในสังขธรรม เขาทำไปกรรมต้องให้ผลเขาแน่นอน ช้าหรือเร็วเท่านั้นแหละ

ฉะนั้น ถ้ากรรมให้ผลเขาแน่นอน มันก็เหมือนเรานี้แหละ เวลาเราเกิดมาทั้งชีวิตหนึ่ง เดี่ยวก็ลุ่มๆ คอนๆ เดี่ยวก็ราบรื่น มันก็มีของมันเป็นครั้งเป็นคราว เวลามันให้ผล นี่วิบากกรรมๆ ถ้าวิบากกรรมอย่างนี้เรามีสติของเราละ เรายอมรับสิ่งนี้ได้ เรามีสติปัญญา จิตใจเราไม่เร่าร้อน จนเกินไปนัก

ถ้าจิตใจเราร่าร้อนเกินไปนัก เห็นไหม ใครทำความสงบของใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมีบ้านเรือนที่อาศัย ถ้าใจเราแห้งแล้ง ใจเรามีความทุกข์ความยาก ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละ ทุกคนอยากจะพ้นจากทุกข์ ทุกคนอยากพ้นจากทุกข์ แต่เวลาพ้นจากทุกข์ เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ความเพียรชอบ มันต้องมีความเพียร ความวิริยะ ความอดสาหัส

เราทำหน้าที่การงานอยู่แล้ว เราทำหน้าที่ทางโลกอยู่แล้ว เราก็โดนแรงเสียดสีขนาดนี้ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม โลกภายใน โลกทัศน์ โลกนอก โลกใน โลกนอกคือสังคม โลกในคือความรู้สึกนึกคิดมันเกิดขึ้นมาร้อยแปดพันเก้าเลย แล้วเกิดขึ้นมาเราจะยับยั้งอย่างไร ยับยั้งอย่างไร

เวลายับยั้งตัวเอง เห็นไหม นี่นั่งเฉยๆ เคนจกรรมทำไมเอาใจของตัวเองไว้ไม่ได้ ทำไมมันคิดนอกโลกไปเลย นี่เราจะทำอย่างไร ถ้าทำอย่างไร เห็นไหม เราปรารถนาสิ่งที่จะพ้นจากทุกข์ เวลาทำจริงๆ ขึ้นมานะ สิ่งที่มีมันต่อต้านขึ้นมาคือพญามาร มารในใจของเราแน่ๆ พญามาร เห็นไหม อวิชชาความไม่รู้ แล้วความไม่รู้ทำผิดทำพลาดไปตลอด แล้วทำอย่างไรให้มันถูกต้องละ

ทำให้ถูกต้องนะ เริ่มต้นทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าจิตใจมันสงบเข้ามาก่อน มันมีกำลัง คนมีกำลังจะหิบบจยสิ่งใดมันก็มีกำลัง คนที่ไม่มีกำลัง ล้มลุกคลุกคลานไป ล้มลุกคลุกคลานไปแล้วว่าสิ่งนั้นเป็นความดีงาม สิ่งนั้นเป็นความดีงาม

เวลาล้มลุกคลุกคลานไปในอะไรล่ะ? ก็ล้มลุกคลุกคลานไปในสัญญาอารมณ์ไง ล้มลุกคลุกคลานกับความรู้สึกนึกคิดเรานี้แหละ เวลาความรู้สึกนึกคิดมันเหยียบย่ำอยู่ที่นี่ ก็ล้มลุกคลุกคลานไปกับมัน แล้วบอกว่ามรรคผลนิพพาน มรรคผลนิพพาน แต่ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา เห็นไหม นี่ที่เขาบอกคนโง่ๆ คนโง่ๆ...คนโง่ๆ แต่ถ้าเขารักษาใจของเขา เขาเป็นคนฉลาดนะ ฉลาดกับตัวเอง เห็นไหม

คู่มือเวลาเราช่วยเหลือสังคม สังคมนี้เราอยากไปช่วยเหลือใครทั้งหมดเลยทางโลกนี้ แต่ในบ้านเรา งานในบ้านเรา เราไม่ทำ นี่เราจะช่วยเหลือสังคม งานในบ้านเรา เราเข้มแข็ง เราแข็งแรง จิตใจเรามีสติปัญญาเราจะช่วยใครก็ได้ แต่ในบ้านของเรากรูกรังไปหมดเลย แต่เราจะไปช่วยคนอื่นหมดเลย นี่ห่วงโลกภายนอกไง ถ้าโลกภายนอก เราก็หวังดีกับเขาทั้งนั้นแหละ แต่บางอย่างเราควบคุมไม่ได้ทั้งหมดหรอก แต่เราก็หวังดี เราก็ทำดี เราทำบ้านเราให้เป็นบ้านที่ดี เราทำบ้านเราให้สะอาดรอบคอบ เราทำบ้านเราให้สะอาดแล้วมีความสุขสบาย นี่คนจะหันมามองๆ

ทีนี้เวลาทำบ้านตัวเองให้สะอาดขึ้นมา เห็นไหม คู่มือกำหนดพุทธโฆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำให้ใจมันอยู่ นี่ก็คือความสะอาดของบ้านนะ ทำความสะอาดบ้านเสร็จแล้วนะ บ้านสะอาดเรียบร้อยแล้ว เราจะมีสิ่งใดเข้ามาประดับในบ้านของเรา ถ้าจิตเราสงบระงับขึ้นมาแล้ว ใช้ปัญญาอย่างไรเพื่อจะพิจารณาของเราให้มันเกิดอริยทรัพย์ เกิดจากทรัพย์ภายใน เกิดจากสิ่งที่ประดับในใจของเรา ถ้าใจมันมีทรัพย์มาประดับในใจของเรา เราจะมีมุมมองจากล้ำหาญ เพราะเราเป็นคนทำของเราขึ้นมาเอง นี่สิ่งนี้ทำขึ้นมาให้มีสติปัญญา

โลกเป็นแบบนี้ เราจะเอามือปิดกั้นฟ้าไว้ไม่ได้หรอก โลกมันเป็นแบบนี้ วัฏฏะมันเป็นแบบนี้ เรามีสติปัญญา สังขารมันเป็นแบบนี้ เราจะไม่ขวาง จะรักษาใจเรา รักษาใจเรา แล้วดูแลใจเรานะ พอดูแลใจเราขึ้นมา มันเป็นแบบนี้ มันเป็นแบบนี้ แล้วมันเป็นแบบนี้เราก็ไม่ปรารถนา เราก็ไม่ต้องการให้เป็นแบบนี้เลย แล้วใครจะห้ามได้ล่ะ มันเป็นของมันตามความเป็นจริง

ถ้าเราย้อนกลับมาที่ใจของเรา ดูแลที่ใจของเรา เราก็จะเป็นแบบนี้เหมือนกัน ถ้าเราจะเป็นแบบนี้ เรามีสติปัญญารักษาใจๆ พอดึงที่สุดแล้วนะ พอมันขาด มันไม่มีสิ่งใดปกปิดในหัวใจเลย

มันจะเป็นแบบนี้อีกไหมล่ะ? มันไม่เป็นแล้ว มันไม่เป็นแบบนี้เพราะใจมันพ่นออกไป ถ้าใจมันพ่นออกไปได้ เห็นไหม นี่วิมุตตिसุข แต่ในเมื่อใจมันพ่นออกไปแล้ว แต่ร่างกายนี้ก็ยังมี

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “อาณนทฺ์ เรากะหายน้ำเหลือเกิน ตักน้ำให้เราฉันเถิด” เวลาพร่างกายนี้ไปต้องสลัดมันทิ้ง ถึงที่สุดแล้วต้องปล่อยมันไปตามธรรมชาติของมัน แต่หัวใจมันไม่คล้อยตามไป หัวใจมันรู้ของมันด้วยความเป็นจริง เห็นไหม ถ้ามีคุณค่า มีคุณค่าที่นี้ เราจะมีคุณค่าที่เจตนาความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด

เจตนาที่ดีมันจะทำการที่ดี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ถ้าเจตนาที่ดีทำการที่ดีนะ แล้วสิ่งที่ดีมันคืออะไรล่ะ มันเป็นนามธรรม ใจก็เป็นนามธรรม แล้วถ้าใจมันเป็นนามธรรม มันมีมรรคญาณ มันมีสัจจะ มีความจริง มีข้อเท็จจริงนะ ไม่ใช่นามธรรมแล้วจับต้องสิ่งใดไม่ได้เลย สิ่งนี้ทำสิ้นสุดกระบวนการของมันไปแล้ว เราจะเห็นคุณค่าของศาสนา

ศาสนาสอนตั้งแต่ให้ทำคุณงามความดี ให้เสียสละ ให้ดูแลกัน ให้พึ่งพาอาศัยกัน เสร็จแล้วก็กลับมารักษาใจของตัวเอง นี่ห้างสรรพสินค้ามีสินค้ามหาศาล ใครจะได้มากได้น้อยอยู่ที่สติปัญญาของเรา ใครจะว่าโง่ ใครจะว่าฉลาด นั่นเป็นคำเขาว่า ไม่ใช่ความจริง ความจริงเราทำของเรา เรารู้ของเราว่าอะไรจริง อะไรเท็จในใจของเรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง